

HRVATSKI glasnik

Godina XVI, broj 39

28. rujna 2006.

cijena 80 Ft

Foto: Ivan Jakšić

Katalin Szili s dužnosnicima državnih manjinskih samouprava u mađarskom Parlamentu 22. rujna

Komentar

Nedostaje zajedničko razmišljanje

Ovih se tjedana svijet usredotočio na našu državu. „Hvala Bogu“, izborila je ona za sebe da bude u središtu pozornosti, da bude na rang-listi svjetskih novinskih agencija. Veća je to „reklama“ nego kada je Imre Kertész dobio Nobelovu nagradu.

Dok se u manjim naseljima govorkalo o kandidatima za načelnike, vijećnike i manjinske samouprave, u glavnome gradu čvrsto i odlučno se prosvjedovalo za demokratska prava ne mareći i ne pridržavajući se demokratskih zakona. Ovi su građani svojim djelima točno „dokazali“ koliko su zreli na demokraciju, no ipak treba naglasiti da se većina prosvjednika ponašala kulturno.

Slike nemira preko televizije odista su bile zaprepastujuće, stariji ljudi, sjetivši se događanja iz 56., sa strahom su promatrali emitiranje. Čak su se neki građani iz Hrvatske, koji su trebali doći na priredbe u naša hrvatska sela, prije telefonom informirali smiju li proći preko granice. No mladi i djeca to nisu shvatili tragično, učenici su govorili: „Baš je bilo dobro kako su prevrnuli aute i zapalili ih“. Ne znam kako bi reagirali kada bi se radilo o njihovu autu, a da ne govorim o ozljedama možda baš njihovih roditelja. Naravno, njima je to zabava, kao što im je zabava gledati filmove nasilja na televiziji i u kinima. Možda i ona skupina ljudi koja je nasilno ušla u središte Mađarske televizije, razarala, krala, gadala kamenjem svoje sugrađane, našla uzor u tim filmovima. Najžalosnije je to da su sve to činili držeći u rukama mađarsku zastavu. Zar se ti ljudi ne sjećaju u koje se svrhe izlaže državna zastava? Zaboravili su praznike, školske priredbe na kojima se postavljaju zastave radi uzvišenosti, jer ona je simbol naroda i države.

Tko je za sve to odgovoran? Po običaju, svatko pokazuje na drugog, a politika nadalje igra svoju igru, manipulira ljudima kao što je to naučila raditi. Ja ipak smatram da svaki čovjek mora odgovarati za svoja djela, bez obzira na politiku. Namjerno učiniti zlo nekome drugom čovjeku ili ga ozlijediti, nedostatak je humanosti u ljudima. Na to učiti ljude golema je zadaća društva, obitelji, crkve, škole. Odgoj na snošljivost, solidarnost i međusobno razumijevanje možda bi pomogao, ali u tome trebaju dati primjer vodeće osobe. Ako se čelnici uspiju sporazumjeti, pokušati razmišljati zajedno u važnim pitanjima zemlje, to će biti primjer i građanima zemlje i svi će lakše raditi za bolju budućnost.

A mi, Hrvati u Mađarskoj? Premda znamo da unutar naše zajednice ima što popraviti u međuljudskim odnosima, ipak mislim da pokušavamo biti tolerantni i prilagođavati se drugima. Lijep je bio primjer i među pomurskim Hrvatima na jednoj priredbi za vrijeme demonstracija, gdje su pristaše ljevice i desnice jedan kraj drugoga skupa slavili uspjeh sela, poslušali mišljenja jedni drugih ne mareći tko je za koga glasovao prilikom stranačkih izbora.

Beta

„Glasnikov tjedan“

Burni dani su iza nas, bar se nadamo da će tako biti i kada naš tjednik budete imali u rukama. U noći s 18. na 19. rujna na ulicama Budimpešte odvijale su se scene koje se ne pamte već više od pedeset godina. U godini smo proslavili revolucije iz 1956. godine, a radikalno iskazivanje nezadovoljstva koje je kulminiralo činom provale u zgradu javne televizije, našlo je svoje mjesto u svim novinskim kućama svijeta kao vijest dana. Sve je počelo otkrićem audiosnimke na kojoj premijer Gyurcsány, između ostalog, u nekoliko navrata svojim stranačkim kolegama na zatvorenoj sjednici nakon održanih parlamentarnih izbora kaže kako su bezočno lagali birače. Stranka mladih demokrata poziva premijera da da ostavku, prosvjednici izlaze na Kossuthov trg, a Mađarska socijalistička stranka daje punu potporu premijeru i stoji uz njega kao i koalicijski partner Slobodni demokrati. Tjedan pro i contra mišljenja i stavova pokazao je jasno kako premijer ne namjerava dati ostavku, čvrsto stoji iza izgovorenih riječi, i želi nastaviti provoditi bolne gospodarske reforme kojima bi zemlju izvuкао iz krize. Mnogi očekuju s nestrpljenjem i rezultate lokalnih izbora pogotovo oporba, koja se nakon „moralne krize“, kakvim je izrazom stanje u zemlji nazvao predsjednik Republike László Sólyom, izazvane lažima visokih dužnosnika socijalističke stranke, nada pobjedi.

Strani ulagači smatraju kako bi možebitna Gyurcsányeva ostavka mogla ugroziti i uspori-

ti ionako nestabilno tržište na kojem je potrebno što prije provesti započete reforme. Teško je prijeći preko izjave „Lagali smo od jutra do mraka“, pa i onda ako je ona izgovorena na zatvorenome stranačkom skupu u atmosferi koja je nazočne trebala, bar po prijepisu, uvjeriti u neophodnost reformi.

Povijesni prvi zajednički sastanak vodstava svih 13 državnih manjinskih samouprava s predsjednicom mađarskog Parlamenta na njezin poticaj zbio se 22. rujna. Zaključeno je kako ovakvi sastanci i razmjene mišljenja trebaju postati učestali te je predloženo da se 20. rujna svake godine u Parlamentu održi konferencija (forum) nacionalnih manjina u Mađarskoj.

Početkom tjedna Hrvatska matica iseljenika u sklopu XII. Tjedna hrvatskih manjina priredila je Tjedan Hrvata iz Slovenije. U utorak je održan i uobičajeni Forum hrvatskih manjina – stručni skup za razmatranje statusa i problema hrvatskih manjinskih zajednica u Europi. Čini mi se kako su Hrvati iz Mađarske zadnji put organizirano predstavljani u Zagrebu prije devet godina. Mnogo ili malo pažnje sa strane matične domovine. Prosudite sami. Po meni vrijeme od devet godina u životu manjine i njezinih nastojanja u očuvanju samosvojnosti golemo je i radosno, bolno razdoblje u kojem je bilo i puno uspjeha, ali i neuspjeha te razočaranja o kojima se tako malo zna u matičnoj domovini.

Branka Pavić Blažetin

Katalin Szili i Stipan Karagić, mađarski Parlament, 22. rujna

BUDIMPEŠTA – Mađarski institut za kulturu upućuje poziv za nominaciju priznanja „Pro cultura minoritatum Hungariae“ za manjinsku kulturu u Mađarskoj. Obrazac za prijavu može se naći na web-adresi: www.erikanet.hu. Prijave uz preporuku primaju se do 3. studenoga ove godine putem električne pošte ili na adresu: Budimpešta, Corvinov trg br. 8. Spomen-plaketa i spomenica uručuju se u sklopu gala-programa Nacionalnih manjina 17. prosinca.

Aktualno

Predstavnici državnih manjinskih samouprava u Parlamentu

Nevezani razgovori s predsjednicom Parlamenta Katalin Szili

Predsjednici državnih manjinskih samouprava sa svojim užim vodstvom, na poziv predsjednice mađarskog Parlamenta Katalin Szili, 22. rujna bili su sudionici okrugloga stola pri kojem su razmijenjena dosadašnja samoupravna iskustva, veze s Parlamentom, te upoznata predsjednica Parlamenta s problemima, uspjesima i planovima.

Kako je u svome pozivnom pismu naglasila Katalin Szili, želja joj je ojačati zastupanje interesa nacionalnih i etničkih manjina tijekom svoga parlamentarnog rada. Stoga smatra kako su upravo redoviti susreti s čelnicima nacionalnih i etničkih manjina prilika razmjene mišljenja i svojevrzni forumi putem kojih se ostvaruje neprekinuti i plodonosni dijalog.

Uskoro se završava četverogodišnji mandat sadašnjih zastupnika manjinskih samouprava, stoga su upravo njihova dosadašnja iskustva temelj pomoći u budućim koracima.

Na susretu HDS su predstavljali predsjednik Mijo Karagić, zamjenik predsjednika Stipan Karagić i dopredsjednik Čaba Horvath. Uz Katalin Szili sastanku, koji je bio otvoren i za novinare, nazočili su članovi njezina kabineta, dužnosnici Ureda za nacionalne i etničke manjine na čelu s predsjednikom Antalom Heizerom te ombudsman Jenő Kaltenbach.

Prvi je to susret ovakvog tipa, naglasila je Katalin Szili, te predložila redovito godišnje održavanje foruma naziva Konferencija nacionalnih i etničkih manjina koji bi se u Parlamentu održavao 20. rujna svake godine. Predsjednici, predstavnici 13 nacionalnih i etničkih manjina, u kratkim ekspeziama iznijeli su zapažanja, uspjehe, želje i planove, žalbe i prigovore te prijedloge.

Mnogo se govorilo o ulozi i važnosti Ureda za nacionalne i etničke manjine i njegovoj daljnjoj sudbini u budućim strukturalnim promjenama. Uspisi u biračke popise manjina, registracija, nisu završena tema, sama procedura upisa, pravne nedosljednosti i manipulacije promijenjeni zakon o manjinskim izborima nije isključio, sve će još dugo biti na dnevnome redu manjinske politike.

„Brojčano jake” manjine, Nijemci, Slovaci i Hrvati, najvažnijim smatraju nastavljanje izgradnje kulturne autonomije, osiguravanje financijskih kondicija za nesmetano održavanje preuzetih ustanova i njihov razvoj te preuzimanje novih u svoje vlasništvo. Bez dugoročnih zamisli teško je planirati, treba osigurati proračunska sredstva. Stoga bi i u razgovorima o državnome proračunu i proračunima manjinskih samouprava koji će se potkraj rujna održati i u Uredu za nacionalne i etničke manjine, trebalo razraditi tu problematiku. Stalna točka dnevnog reda manjinske politike jest i parlamentarno zastupstvo i

nedostatak političke volje rješavanja toga pitanja. Sadašnji manjinski zakon i izborni zakon u više svojih članaka zahtijeva ispravak i izmjenu, dopunu, a pogotovo je velik izazov zakonski okvir financiranja manjinskih samouprava.

Mijo Karagić, predsjednik HDS-a, u svom izlaganju naglasio je važnost kulturne autonomije i preuzimanje temeljnih ustanova koji tijek treba razvijati i nastaviti. Treba preispitati dosadašnji način njihova financiranja, a pogotovo je problematično pitanje financiranja civilne sfere. Skrenuo je predsjednici Parlamenta pozornost na nastojanja da se Bunjevcima prizna status nacionalne manjine, o čemu će po njegovim saznanjima raspravljati i Parlament. U tom kontekstu izrazio je nadu kako će Parlament donijeti odluku koju će moći prihvatiti i HDS i Znanstveni zavod Hrvata u Mađarskoj, te hrvatska javnost, jer Bunjevci su jedna od osam etničkih skupina Hrvata u Mađarskoj, sastavni dio hrvatskoga nacionalnog bića. Na sastanku je uz ostalo u više navrata naglašena važnost i težak položaj pisanih medija nacionalnih manjina.

Katalin Szili je zaključila kako se izrečeno može sažeti u četiri točke (teme) oko kojih treba usredotočiti djelatnost u nastupajućem razdoblju: pitanje pravnih propisa koji utječu na život nacionalnih manjina, pitanje financiranja ustanova, mjesnih manjinskih samouprava ..., pitanje nacionalnoga razvojnog plana i položaj manjina, te novinstvo i javni mediji manjina. Poželjela je nazočnima uspješne manjinske izbore i nakon njih utemeljenje samouprava koje će uistinu služiti svoju namjenu.

Ombudsman Jenő Kaltenbach naglasio je kako u njegov ured i od organizacija i od

gradana stižu misli u svezi s manjinskim izborima, informacija je mnogo i Ured radi na bilješkama kojima će sažeti stanje i iskustva manjinskih izbora 1. listopada. Znali smo od samoga početka što su problemi i, na žalost, to se i potvrdilo. Pokušat ćemo i ponuditi rješenja te se nadam kako ćemo nakon utemeljenja budućih državnih samouprava odmah na početku zasjesti i pokušati zajedno razmišljati kako ćemo dalje prosljediti naše prijedloge u svezi s manjinskim izborima.

Postoje anomalije glede upisa u birački popis, po mome mišljenju, premda nisam stručnjak, krivičnoga prava, onaj tko daje lažnu izjavu kako je pripadnik dotične manjine, čini krivično djelo - kazao je Kaltenbach.

Antal Heizer, predsjednik Ureda za nacionalne i etničke manjine, kazao je kako je prilikom lanjskog sporazuma stranaka u svezi s manjinskim izborima i novim izbornim sustavom zaključeno kako ima i pozitivnih i negativnih iskustava te kako će nakon izbora 1. listopada 2006. stranačke frakcije zasjesti i sažeti iskustva, pa postoji li potreba, zakonsku normu dopunjavati, mijenjati.

U svezi s ovlastima koje su u djelokrugu Vlade, 28. rujna doći će do usuglašavanja s predstavnicima državnih samouprava, a početkom listopada do sastanka predsjednika državnih samouprava s ministrom Péterom Kissom. Antal Heizer skrenuo je pozornost kako pri razmišljanju o budućnosti, a posebice pri razgovorima o financiranju treba imati na umu opće stanje u kome se nalazi država. Glede sudbine i položaja manjinskog ureda svaki vladajući ciklus ima svoja rješenja, i ovoga puta, po njegovim nadanjima, donijet će se mudro rješenje.

B. P. B.

PETROVO SELO – Ov tajedan u tom južnogradišćanskom selu bilo je vrime sastanka seoskoga peljačtva i stanovništva. Pondiljak, 25. septembra, Hrvatska manjinska samouprava dala je izvješćaj o svojem četveroljetnom djelovanju i informirala sve nazočne o izbori manjinske samouprave. Srijedu, 27. septembra, načelnik sela Mikloš Kohut je dao obračun biračem o proteklom periodu.

UNDA – Croatikin studio će se doseliti na jedan vikend na Undu. KUD Veseli Gradišćanci će snimiti gradišćanske crikvene jačke, a CD-ploča s 13 pjesmami vjerojatno će izajti još pred Božići. Simo spada i još jedna vist, ku je Croatikin direktor Čaba Horvath i potvrdio. Naime, poki-dob je nedavno otkriven židanski talentirani pjevač Marko Šteiner, ki je učenik HOŠIG-a, a uz to i član popularnoga benda Mlada generacija, Croatia namjerava podpirati u Budimpešti njegovu učnju kot glazbenoga stručnjaka.

PETROVO SELO – Zvanaredno bogati vikend ćemo imati od 6. do 8 oktobra. Petak otpodne će u naše selo dospiti kazalištarci iz karlovačkoga Zorin-doma, ki će uvečer nastupati kod petrovskih partnerov u Pinkovcu. Drugi dan gosti moru sudjelovati pri vježbi obrane protiv katastrofe, ku organizira samouprava skupa sa županijskim organizacijami. Još ta dan uvečer Petrovišćani će u kulturnom domu moći pogledati karlovački spektakl, a zatim će za zajedničko druženje zasvirati i hrvatski bend iz Karlovca. Nedilju se održava Trgadbena povorka na petrovski ulica pri koj će diozitati sva mjesna kulturna i športska društva kot i brojni hrvatski gosti.

KAĆMAR – Kako nas je obavijestila predsjednica Anica Matoš, u nedjelju, 3. rujna, skupina kaćmarskih vjernika u organizaciji Hrvatske manjinske samouprave hodočastila je aljmaškoj Gospi od Utočišta, u poznato marijansko svetište Đakovačko-srijemske biskupije na ušću Drave i Dunava. Budući da se prve nedjelje rujna u Aljmašu održava hodočašće grada Vukovara i Borova, Kaćmarci su u 10 sati pristupovali svečanome misnom slavlju koje je predvodio župnik i upravitelj svetišta Ante Markić.

BUDIMPEŠTA – Voditeljica vrtića u HOŠIG-u Ljubica Gergič-Gyetvai, sa svojih pet odgojiteljica – Katicom Gugan, Biserkom Režek-Bartos, Lillom Takács, Marijetkom Gál, Dorom Ispanović – tijekom ove godine imat će pune ruke posla, naime, u vrtić se upisalo 43 dječice.

Sjednica Predsjedništva HDS-a

U Uredu HDS-a 22. rujna održana je sjednica Predsjedništva HDS-a. Nakon pozdravnih riječi predsjednika Hrvatske državne samouprave dr. Mije Karagića, odnosno ustanovljavanja kvoruma predložen je i prihvaćen dnevni red. Na samom početku prihvaćeno je izvješće dr. Ernesta Barića, ravnatelja Znanstvenog zavoda Hrvata u Mađarskoj, materijal „O uzrocima asimilacije i kako usporiti asimilaciju Hrvata u Mađarskoj“.

O aktualnim pitanjima u svezi s nastavom hrvatskoga jezika, odnosno školskim sustavom Hrvata u Mađarskoj, predsjednica Odbora za odgoj i obrazovanje Marija Petrič – sureferent dr. E. Barić – osim pismenog materijala podnijela je usmeno izvješće o trenutačnome stanju u nastavi te o primjenjivanju zadaća za rješavanje gorućih problema u školskoj oblasti. Istovremeno se tijekom rasprave posebice isticala odgovornost školske ustanove i ruditeljskog doma te svih ostalih čimbenika koji bi mogli pridonijeti boljoj obuci i unapređivanju hrvatske materinske riječi. Napose je spominjano i nijekanje dijalektalnosti i njezina uloga u nastavi. Premda se radi poboljšavanja nastave hrvatskoga jezika i racionalnijih rješavanja pojedinih poteškoća u našem školskom sustavu u više navrata obraćalo nadležnom odjelu za narodnosti odgovornog ministarstva – na žalost bez osobitih rezultata – izraženo je mišljenje da se u istom kontekstu pismeno obrati ministru resornog ministarstva.

Radi uvođenja dvojezične nastave u Koljnofu i Serdahelu treba pružiti svu moguću stručnu pomoć. Pismeni materijal uz izvješće jednoglasno je prihvaćen.

Iduća dnevna točka odnosila se na zaključke raščlambe Hrvatsko-mađarskog sporazuma o zaštiti manjina, potpisanog 1995. u Osijeku, čiji su referenti bili predsjednik dr. Mijo Karagić i njegov zamjenik Stipan Karagić. Kako je rečeno, ministri vanjskih poslova Republike Mađarske László Kovács i Republike Hrvatske Mate Granić svojim su potpisima ovjerali taj za manjine u obje države iznimno važni dokument. U svezi s navedenim HDS je zatražio mišljenje. Naime, nakon proteklih desetak godina možda je dozrelo vrijeme za manje ili veće izmjene toga sporazuma. Posebno je mišljenje traženo iz Zagreba od Đure Vidmarovića.

Glede prijedloga strukture HDS-a za ciklus od 2006. i 2010. g. zasada nije stigao nijedan prijedlog na adresu HDS-a. Iako je ta točka dnevnog reda već bila usvojena na početku godine, još se uvijek čeka na bilo kakav prijedlog. Na temelju dosadašnjih iskustava odgovornost i obveza HDS-a je da razmotri što

je ono što je odgovaralo, a što ne u pogledu strukturalnog funkcioniranja, zapravo radi predlaganja budućim zastupnicima za uvažavanje. Ako za navedeno bude konkretnih prijedloga, isti dnevni red bi se raspravljao na zadnjoj sjednici Skupštine u prosincu. Prijedlog je o navedenima jednoglasno usvojen.

Glede natječaja za ravnatelja Croatice Kht. na koji su stigle dvije prijave zaključeno je budući da će se ravnatelj Cratice imenovati zajedno sa Zemaljskim vijećem, najvišim tijelom Saveza Hrvata u Mađarskoj, na temelju usuglašavanja s predsjednikom SHM-a, za 7. listopada ove godine sazvat će se zajednička Skupština, i odluka skupa donijeti, naime, ta dva tijela moraju s polovičnom većinom (svaki ponaosob) donijeti konačnu odluku o spomenutom izboru i ovogodišnjemu Hrvatskom danu u Pečuhu.

U svezi s molbom ravnateljice koljnofske Osnovne škole Mihovila Nakovića o potpori za pokretanje jezičnog tečaja za nastavnike i troškove voditelja, Predsjedništvo je iz svoga pričuvnoga fonda odobrilo jednokratnu potporu od 148 tisuća forinti s time da se na završetku tečaja HDS izvijesti o rezultatima.

Prihvaćen je prijedlog naknade za topli obrok učenika santovačke hrvatske škole.

U pogledu dodjele odličja hrvatskim prosvjetnim djelatnicima i istaknutim hrvatskim aktivistima prihvaćen je konkretan prijedlog za po dvije osobe.

Glede potpisivanja ugovora HDS-a sa Samoupravom Baranjske županije o održavanju mohačkog muzeja izraženo je mišljenje da je to popraćeno s velikom odgovornosti, to više, što za sada nema odgovarajućih novčanih sredstava. Ako Vladin Ured za nacionalne i etničke manjine bude jamčio da će i mohački muzej biti uvršten među one ustanove koje će iduće godine biti ugrađene u državnu potporu, i ako se osigura potrebna svota, tada se može potpisati ugovor, što ne znači da se u svezi s tom ustanovom i nadalje ne vode razgovori. Prijedlog je jednoglasno prihvaćen.

Glede ovogodišnjega programa Hrvatskog dana u Pečuhu, za razliku od dosadašnjih svečanih prigoda, HDS ima odlučne nakane da s pomoću skupine stručnjaka pripremi takav program koji će zainteresirati široki krug ljudi. Članovi Predsjedništva upoznati su s pismenim prijedlozima Odbora za gospodarstvo, financije i nadzor HDS-a u svezi sa Zavičajem d.o.o. na otoku Pagu, a koji se odnose na naknadne garancijske popravke, te s polugodišnjim izvješćem za 2006. godinu.

m. d.

Intervju

Razgovor s Margitom Körmendi, odgojiteljicom iz Kerestura

„Posao sam osjećala zvanjem“

Izabrali pravac nakon srednje škole ili gimnazije i opredijeliti se za nešto što bi čovjek radio tijekom svog života, vrlo je teško. Mnogi u mladenačkoj dobi još ne znaju što žele biti, čime se žele baviti. Keresturkinja Margita Körmendi već je od malih nogu znala da želi postati odgojiteljicom. Upravo zbog toga je odlučila nastaviti svoje školovanje u pečuskoj hrvatskoj srednjoj školi za odgojiteljice, ne misleći na to da će možda jednog dana morati napustiti posao koji je voljela i pošteno radila, naime, ona je jedna od odgojiteljica koja je otpuštena iz keresturskoga hrvatskog dječjeg vrtića. Slučaj odgojiteljice Margite nije jedini, na žalost u posljednje vrijeme zbog opadanja nataliteta i zbog racionalizacije troškova sve češće se susrećemo s nezaposlenim pedagogima, ali je svaki slučaj drukčiji i svatko ga doživljava na drugi način. Netko prikriva svoje osjećaje, a nekom je lakše ako govori o njima.

Razgovor vodila: Bernadeta Blažetin

Kada si započela razmišljati o tome da ćeš postati odgojiteljica?

– Već u osnovnoj školi, onda su me učiteljice Žuža Fekete, Anica Torjanac i učitelj József Gajcsi bodrili da idem u Pečuh u hrvatsku srednju školu za odgojiteljice. I dandanas znam da mi je odluka bila ispravna. Tamo sam dobila jako mnogo i što se tiče stručnog znanja, i hrvatskoga jezik, i nacionalne svijesti. Oduvijek sam se željela vratiti u svoje selo i tamo raditi s djecom. Poslije sam diplomirala na kečkemetskoj visokoj školi za odgojiteljice. Nakon 23 godine rada u keresturskom vrtiću otpuštena sam. Vrlo mi je bilo teško kada je započela školska godina, djeca su mi išla u školu, najmlađa kćerka u dječji vrtić u kojem sam i ja radila.

Zašto si otpuštena?

– Zbog toga što se smanjio broj djece, premda neznatno, i samouprava je odlučila racionalizirati troškove u vrtiću. Voditeljica vrtića morala je spojiti skupine, dosadašnje tri u dvije. Dok je bilo tri skupine, radilo je

sedam odgojiteljica, a sada su otpuštene tri, prvo jedna pa još dvije. Baš kada su uvjeti bili idealni da se jezik uči u manjim skupinama, moglo se raditi po potrebi djece, s individualnim sposobnostima, pomagati njihov razvoj u boljim okolnostima, samouprava je odlučila smanjiti grupe.

Smatraš nepravednim da si ti jedna od otpuštenih?

Da, no to ne znači da bih ja htjela da bilo koju drugu odgojiteljicu otpuste. Prvo, osjećam nepravednim što prema osnivačkom dokumentu dječjeg vrtića ustanova se tretira kao dvojezična, to znači da 50% podučavanja treba da se odvija na hrvatskome jeziku. Ja upravo za takvu ustanovu imam školsku naobrazbu. Drugo zbog čega me boli da sam poslana, mislim da sam na hrvatskom polju mnogo radila u vrtiću. Organizirala sam dvojezične priredbe. Pokušala sam djeci na njihovoj razini predati važnost očuvanja jezika i kulture naših predaka. Mislim da su i roditelji shvatili važnost dvojezičnosti i radovali se da njihovoj djecu učim hrvatski. Oni su došli na otvorene dane i bili su ponosni koliko im djeca znaju hrvatski. Nisam djeci učila samo pjesme i igrice, nego sam pokušavala raditi s njima i na komunikaciji. Bio je golem uspjeh kada su djeca razne upute razumjela i na hrvatskom jeziku. Uspjela sam povezivati i naraštaje na raznim priredbama u vrtiću, više puta sam bila poticateljica i organizatorica programa na kojima su bake pokazale stare hrvatske običaje. Naravno, u tome su pomogle i druge odgojiteljice. Smatrala sam to važnim zato što mnoga djeca ne žive zajedno sa svojim djedom i bakom, pa sam ih tako uspjela pomalo zbližiti. Bila sam sretna kada sam vidjela kako se dobro slažu, djeca su sjela u krilo svojih baka i skupa izrađivale stare igračke, pjevale kajkavske pjesmice i govorile izbrajalice. Dosta sam radila i na tome da se

ustanova poveže s dječjim vrtićem iz Hrvatske. Prvo sam tražila vezu u Čakovcu. Tamo smo se mogle usavršavati i jezično i stručno, mnogo smo naučile i o radionici lutkarstva, došle su k nama odgojiteljice i pokazivale našoj djeci lutkarske igre. U posljednjih godina vrtić je surađivao s katoripskim odgojiteljicama, naime, škole su već odavno surađivale.

Godine 2002. završila sam diplomu pedagoga za djecu s poremećajem u razvoju. Usavršavala sam se zato da što više mogu dati djeci, odlazila sam na seminare iz hrvatskoga jezika.

Teško se miriš da si se morala oprostiti od svoga radnog mjesta?

– Mislim da to nikome nije lako. Uvijek sam htjela biti odgojiteljica, i to u narodnosnoj ustanovi. Toliko me obradovalo kada sam imala male uspjehe, kada su me djeca molila da igramo hrvatske igre, jer hrvatski jezik za mene je vrlo važan, kći mi pohađa hrvatsku gimnaziju, a najmlađu također učim hrvatski. Taj sam posao osjećala zvanjem i nudila sve od sebe.

Jesi li tražila kakvu pomoć od nekog manjinskog organa za svoj problem?

– Obratila sam se hrvatskoj manjinskoj samoupravi u selu, ali je predsjednica rekla da je to odluka voditeljice dječjeg vrtića, i samouprava se u to ne može miješati. Znam da postoje zakoni, ali ih se mnogi ne drže, niti itko to provjerava. Kada su raspisali natječaj za voditelja našega narodnosnog vrtića, samouprava je trebala pripaziti koga će izabrati za njegova voditelja. Znam da tada nije se natjecala nijedna hrvatska odgojiteljica, ali mogli su ju imenovati na godinu dana pa ponovno raspisati natječaj. Barem da bi takve stvari mogao neki manjinski organ nadzirati. Mislim da budućnost manjine u prvom redu ovisi o odgoju i obrazovanju, trebalo bi dobro pripaziti tko i kako radi u tim ustanovama, je li odgoj djece pripadnika manjine u pravim rukama.

Zahvaljujem što si podijelila svoje misli našim čitateljima i nadam se da ćeš u svom životu još moći obavljati svoj najomiljeniji posao.

Županijski narodnosni dan u Kemlji

Skupščina Jursko-mošonsko-šopronske županije je organizirala 9. septembra, subotu, Županijski narodnosni dan u gradišćansko-hrvatskom naselju, u Kemlji. Kulturu Gradišćanskih Hrvatov su predstavile tri grupe iz naših naselja. Tako su na folklornom programu nastupili domaći pjevački zbor *Mali Dunaj* kot i folkloriši *Konoplja*, pod peljanjem Francija Nemeta, prikazujući kemljanske koreografije. Ovput se je prvi put predstavilo novoutemeljeno plesnačko društvo *Mladi Undanci*. Na repertoaru su imali gradišćanske tance. Ovi mladi plesači su prlje nekoliko ljet jur tancali u školskoj folklornoj grupi, a sad su znova volju dobili za djelovanje. Voditeljica im je Čila Pinter-Molnar ka je jur dugo ljet aktivna folklorišica KUD-a *Veseli Gradišćanci*. *Štefan Kolosar*

Posvećenje nove kapele na Undi

Nedavno su na Undi, uz jezero Gaj, posvetili novu kapelu pod imenom sv. Martina, ki je ujedno i patron ovoga naselja. To su dali postaviti Anka i Martin Jambrić. On je 1952. ljeta napustio selo i prošao u Kanadu, sada se je jur po 11. puti vratio u rodni kraj. Kad je bio zadnji put doma, izmislio je da će si dati sazidati kapelicu za spomin, a ujedno i za budućnost. I prlje je on pomagao pri različiti polipšanji, zidanji zgradov u selu, a iz njegovih darov je izgrađen i undanski Staracki dom. Svečevanje i svetu mašu je držao Štefan Dumović, a s muzikom su crikveni obred polipšali Undanski tamburaši.

Štefan Kolosar

Na pragu izborov – Prisika neće odibirati

Kandidati za načelnika u gradišćanski seli

Franjo Grubić ima veliku šansu u Koljnofu

U Bizonji se očekuje velika borba

Narda će imati izgleda najmladjega načelnika u cijelom Gradišću

László Kovács jur ljeta dugo nima protivnika u Hrvatski Šica

Još par dani pak ćemo zajti do izborov. U neki naši seli predizbornu kampanju su stanovnici mogli doživiti znamda još i burno, dokle u drugi naselji još mirnije leti vrime nego po svakidanj. Od sjevera do juga šarena je slika kandidatov za seoskoga prvaka. U Jursko-mošonsko-šopronske županiji, u naj-sjevernijem selu naše regije, u *Bizonji* trimi će se ganuti za načelnički stolac. Dosadašji peljač *Matija Šmatović*, mladji *Robert Kammerhofer* ter *Ištvan Lesković*. *Kemlja* ima četire kandidate, med njimi je i dosadašnja načelnica *Zsuzsanna Balsay*, ter ostali *László Babos*, *Fabijan Frank* i *Mária Mihályi*. U *Starom Gradu* med trimi kandidati će se ganuti i dosadašnji načelnik grada *Pavao Štipković* (MSZP), rodod iz Kemlje. U *Koljnofu* se ovput jur ne kandidira dosadašnja prvakinja sela, nego tri muži. Ovo je jedino mjesto kade su se javili kandidati u koloru neke političke partije. *Franjo Grubić* je kandidat FIDESZ-a, *Laslo Knull* je kandidat Kršćanskodemokratske partije, a *Gyula Attila Walter* je neovisni kandidat na izbori. U susjedni seli *Vedešinu* i *Umoku* donedavni peljači nimaju protivnika na listi, tako su jedini kandidati za tu funkciju. U *Umoku Attila Horváth*, a u *Vedešinu István Kovács*. Na *Undi*, uz dosadašnjega peljača *Franja Guzmića*, priključio se je i *Laslo Gostom*. Nastavljajući red sel iz sjevera na jug, u Željeznoj županiji zajdemo *do Prisike*. Ovo je jedino mjesto u cijeloj državi kade neće biti

lokalni izbori. Iako su skupadošli kandidati na listi za Hrvatske manjinske samouprave, za nastupnika lokalne samouprave imali su samo četire kandidate, a za načelnika se nij nigdor javio. Tako još par misecov ostaje stari aparatuš, a u dojdajući četiri miseci moraju znova ispisati izbore. U *Hrvatskom Židanu* će se boriti jur poznati protivnici, jer *Štefan Krizmanić*, sadašnji peljač, će se miriti s *Belom Horvatom* ki je bio načelnik sela u predzadnjem ciklušu. Zanimljiva je situacija i u *Plajgoru* kade će se uz dosadašnje načelnice *Márte Jancsó-Ury* ganuti za liktarsko mjesto i *Vince Hergović*. *Sambotel* ima pet kandidatov, med njimi je i donedavni načelnik s hrvatskimi korijeni, u zastupničtvu MSZP-a, *dr. Djuro Ipković*. U *Nardi* dr. Šandor Horvat, ki je dovidob peljao selo, već se nije ganuo, umjesto njega samo jednoga kandidata imaju u tom južnogradišćanskom selu, a to je mladi *Zsolt Somogyi* ki se je pred kratkim istaknuo kot jedan od glavnih organizatorov omladinskoga tabora RE-NATE. U *Hrvatski Šica* jur ljeta dugo su zadovoljni s djelom načelnika, zato je ime *László Kovácsa* jedino na listi za kandidata prvaka. U *Gornjem Četaru* imaju tri kandidate: *Sándora Erneszta*, *Csabu Kállajja* kot i *Attilu Kratochwilla*. U *Petrovom Selu* se ganu dva rodjaki, Hrvati za seosko peljanje. *Mikloš Kohut*, ki je dovidob riktao seoske posle, će imati za suparnika *Győzőa (Viktora) Kohuta*. *-Tiho-*

Narodnosni dan i u Sambotelu

Za razliku od Jursko-mošonsko-šopronske županije, kod susjedne županije *Narodnosni dan* priredjuje samo grad Sambotel, a ne cijela županija. Ljetos su uspjeli ov sastanak u svi dvi županija prirediti isti dan, 9. septembra. Tako, dokle su svečevali narodne grupe sjeverne županije u Kemlji (tamo svako ljet je drugo narodnosno selo domaćin dotične priredbe), u Sambotelu su Hrvati, Nimci, Romi i Slovenci skupadošli u Etnografskom

muzeju, a u tom je nij ni vrime skratilo. S naše strane su se predstavili, spodobno kot i u projdajući ljeti, kotrigi Djurdjice, mališani čuvarnice Mesevár ki su dičjimi igrami zabavljali publiku, kot i školari hrvatskoga jezika Osnovne škole „Mihály Váci“. U ti institucija djeluju odgojiteljica Helena Gerenčer-Dévai ter učiteljica Tünde Huber. Nazočne su pozdravili načelnik grada Sambotela, dr. György Ipkovich ter ravnatelj županijskih muzejov dr. Šandor Horvat.

-Tiho-

Martinačka bilježnica ima pune ruke posla

S novom martinačkom bilježnicom povelj smo razgovor o poslu koji trenutno teče u njezinu uredu; izbori su pred vratima, pa se i ne govori ništa drugo nego o njima, pogotovo u sredini u kojoj 3-4% birača kreću na izbore kao kandidati.

Ema Solga Cserdi

Ema Solga Cserdi od ožujka ove godine martinačka je bilježnica; majka je dvoje djece; osnovnu je školu završila u rodnom selu, gimnaziju Miroslava Krleže u Pečuhu, a potom je diplomirala na Visokoj školi za državnu upravu u Budimpešti. Već više od 15 godina radi kao službenica u načelničkom uredu, a od ožujka ove godine na dužnosti je martinačke bilježnice, a bilježnica je sela Križevaca. Na prijedlog martinačkoga zastupničkog tijela školovala se i nakon diplome dobila mjesto bilježnice.

U martinačkom okružnom bilježništvu bilježnici su se dosta često mijenjali, jedno što većina njih nisu bili iz ovoga kraja, te zbog nekih drugih objektivno-subjektivnih razloga. Ema dobro poznaje rad u načelničkom uredu, i dugi niz godina radila je na odjelu socijale. U njezin djelokrug rada, jer ona je okružna bilježnica, spada skrb o Martincima i Križevcima. U Martincima živi 1080, a u Križevcima 135 stanovnika. Kako kaže Ema, dobro surađuje s načelnicima, Pavom Gujašem i Jenom Brezovićem. To su dva zastupnička tijela i briga o pravnim aktima i normama koji su važni za njihovo djelovanje. Stalne promjene zakonskih propisa zahtijevaju stalnu spremnost i uvid te dobro poznavanje pravne regulative u čemu pomažu i mjesečne konzultacije i sastanci županijskih bilježnika. Posebice je ovih dana mnogo posla jer smo na pragu mjesnih i manjinskih izbora. Vrlo je važno da postoji stalna i uhodana aparatura na koju se bilježnik može oslanjati i na pravi način raditi. Kako kaže Ema, nije vjerovala, ali danas može reći kako je najteže biti prorok u vlastitoj kući. Tako da se često nalazi pred mnogim izazovima koje na pravi diplomatski način treba riješiti.

– U Martincima pravo glasa ima 899, a u Križevcima 124 stanovnika. Imali smo puno

posla ovih mjeseci pogotovo s upisima hrvatskih birača u manjinski registar. Iako su svi birači dobili obavijest, trebalo je ipak njima objasniti o čemu se radi i ukazati na činjenicu kako prilikom glasovanja za mjesnu samoupravu automatski neće moći glasovati kao do sada za manjinsku samoupravu, nego samo onda ako se njihovo ime nalazi u popisu hrvatskih birača. U Martincima se 436 ljudi upisalo u hrvatski birački popis, išli smo od kuće do kuće i pokušali objasniti ljudima o čemu se radi, ni ovako nismo u potpunosti zadovoljni. Trebalo je još više posla u svezi s tim, i to nam je dobra pouka za iduće razdoblje. Jer iako birači dobiju potrebne obavijesti i papire, odaziv ne zadovoljava. U Križevcima se 41 birač upisao u hrvatski birački popis. Imamo uvjete za raspisivanje izbora za hrvatsku samoupravu i u Križevcima i u Martincima.

Iznenaduje velik broj kandidata i za zastupnike mjesne samouprave i za načelnike, pa i za zastupnike hrvatskih manjinskih samouprava. Dojam je kako su ljudi pomalo živčani i žele sudjelovati u odlučivanju tko će ih i kako zastupati u sljedećem razdoblju. Vjeruju i žele promjene. Demokracija je i vidjet ćemo kakvu ćemo sliku dobiti nakon 1. listopada. Od ovih izbora manjinska zastupnička tijela bit će samostalna jer do sada mjesne samouprave i Martinaca i Križevaca ujedno su bile i hrvatske. Odvajanjem će biti znatno više posla i za bilježnicu, kaže Ema.

Završen je rok kandidiranja zastupnika, 8. rujna. U mjesnu samoupravu se bira sedam zastupnika plus načelnik, a u manjinsku pet zastupnika. Zanimljivo je kako deset kandidata za hrvatsku manjinsku samoupravu u Martincima kreću u bojama Saveza Hrvata u Mađarskoj, a za mjesnu samoupravu ima 27 kandidata za zastupnike, a za načelnika 5 kandidata.

Prijave smo zaključili 8. rujna, 11. rujna odnijeli smo „gotovi materijal” u šeljinski ured. Kako su dolazile prijave, tako istoga dana trebali smo kandidaturu prosljediti dalje u središnji šeljinski ured, a potom dati na uvid mjesnom izbornom povjerenstvu koje je izabralo aktualno zastupničko tijelo i pošto oni stave točku na i, ponovno treba dokument odnijeti u šeljinski ured, i time je tijek kandidature, da tako kažemo, zaključen za pojedinog zastupnika. Nakon zaključenja prijave kandidata, moramo odrediti slijed imena na izbornim listama. Kod liste za mjesne samouprave abecednim redom, a kod liste za manjinske samouprave izvlačenjem.

bpb

KOTORIBA – Od 15. do 17. rujna održani su Dani Kotoribe na čijim su programima sudjelovali i pomurski Hrvati. Ribiči iz Serdahela, Kerestura i Mlinaraca sudjelovali su na ribolovnom natjecanju, a predstavnici prijateljskih naselja iz Pomurja i Zalske županije pribivali su na svečanoj sjednici općine Kotoribe.

KERESTUR – Keresturski dani bit će održani od 22. do 24. listopada. Trodnevna manifestacija sadrži niz programa mjesnih ustanova i civilnih društava. U osnovnoj školi će proslaviti Dan Nikole Zrinskog s polaganjem prisege prvoškolaca, dodjelom stipendije „Prof. dr. Karlo Gadanji” i raznim natjecanjima. U subotu i nedjelju zaredat će se razni športski programi uza sudjelovanje ekipa prijateljskih naselja Kotoribe i Donje Dubrave. U bogatome kulturnom programu nastupat će i gosti iz Hrvatske, puhači iz Donjega Kraljevca i kulturno društvo iz Pribislavca. U nedjelju će se održati festival zabavne glazbe „Naj glas”.

KANIŽA – Hrvatska manjinska samouprava toga pomorskoga grada svake jeseni organizira tečaj hrvatskoga jezika za svoje sugrađane. Ove godine tečaj će krenuti početkom listopada u dvije skupine: za početnike i naprednije.

KANIŽA – Društvo pomurskih Hrvatica preko natječaja uspjelo je dobiti materijalnu potporu za organiziranje izleta u matičnu domovinu. Članice Društva odlučile su otputovati na hodočasno mjesto Mariju Bistricu. Izlet će se ostvariti potkraj listopada.

GARA – U organizaciji Hrvatske manjinske samouprave skupina garskih Hrvata u petak, 8. rujna, na blagdan Male Gospe hodočastila je u Bili Aljmaš, najpoznatije marijansko svetište u Đakovačko-srijemskoj biskupiji i istočnoj Slavoniji – obavijestio nas je predsjednik samouprave Stipan Krekić. Kako je dodao, u subotu, 9. rujna, pak ugostila je pečuško Hrvatsko kazalište koje je u mjesnom domu kulture prikazalo komediju Mire Gavrana Veseli četverokut, u režiji Stipana Filakovića mlađeg. Župna zajednica u Gari u nedjelju, 10. rujna, organizirala je hodočašće na bajsku Vodnicu, među ostalima i za hrvatske vjernike. Za mjesne manjinske izbore koji će se održati 1. listopada ove godine, za izbore hrvatske samouprave na pet zastupničkih mjesta prijavljeno je šest kandidata Saveza Hrvata u Mađarskoj. Kako dodaje Stipan Krekić, još tijekom ovoga mjeseca hrvatska će samouprava po potrebi imati jednu ili dvije sjednice o aktualnim pitanjima.

Dan hrvatske književnosti i metodike

*Susret s književnikom,
književno-jezična i lutkarska radionica*

Odjel za hrvatski jezik pri Katedri za narodnosne i strane jezike na Visokoj školi „József Eötvös” u Baji 10. listopada 2006. priređuje Dan hrvatske književnosti i metodike. Namjera je Odjela ponuditi studentima, budućim učiteljima i odgojiteljima, što kvalitetnije nastavne sadržaje. Smatramo da je jedan od načina da to postignemo i pozivanje poznatih i priznatih stručnjaka iz Republike Hrvatske koji nam mogu i žele prenijeti svoje stručno znanje. Također želimo praktičnim primjerima držanja nastavnog sata i lutkarskim radionicama te susretom s književnikom omogućiti što bolje usavršavanje nastavnica i odgojiteljima u mjesnim hrvatskim školama i vrtićima te tako pridonijeti širenju, očuvanju i njegovanju hrvatskoga jezika i kulture. U goste smo pozvali poznatoga hrvatskog književnika, prevoditelja, urednika i predavača na Visokoj školi marketinških komunikacija u Zagrebu, gospođina Ludwiga (Ljudevita) Bauera koji će čitanjem i interpretacijom bajke iz svoje knjige za djecu „Poliglott i pas” reći nešto o odgojnom motrištu književnosti za djecu s naglaskom na tome da odgojnost i umjetnička vrijednost književnoga djela ne moraju biti u sukobu.

Također smo pozvali gospođu Nadu Babić, profesoricu hrvatskoga jezika, suautoricu čitanki i metodičkih priručnika „Dveri riječi”, predavačicu na Katoličkome bogoslovnom fakultetu u Zagrebu, urednicu edukacijskog odjela u izdavačkoj kući „Profil international” i glavnu urednicu časopisa za hrvatski jezik „Metodički profili”. Ona će održati radionicu pod naslovom „Kako se pravi pjesma?”. Tom će radionicom biti obrađeni i književni i jezični sadržaji, a i izražavanje i stvaranje kao važni dijelovi obuke o jeziku. Treća gošća će nam biti gospođa magistrica književnosti Lidija Dujić, spisateljica, književna kritičarka, ilustratorica, predavačica kolegija Lutkarstvo i scensko izražavanje na Učiteljskoj akademiji u Zagrebu. Svojom lutkarskom radionicom „Kazalište sjena” pokazat će nam kako se može napraviti kazalište sjena pomoću grafoskopa, a na temelju književnog teksta. Veselimo se planiranom susretu i nadamo se da ćemo ugodnim druženjem ostvariti naše ciljeve.

Voditelj Odjela za hrvatski jezik
dr. Živko Gorjanac
i lektorica hrvatskoga jezika
Nada Zelić

Iz jugoslavenskih dokumenata o revoluciji 1956.

S Rákosijevom politikom svi su bili nezadovoljni

U pripremi Mađarske revolucije i borbe za nezavisnost zemlje ključnu su ulogu odigrali napredni mađarski književnici, novinari, znanstvenici, tj. javni djelatnici koji se nisu mirili politikom Mátyása Rákosija i njegove klike, pa su poslije Staljinove smrti i nakon XX. kongresa Komunističke partije Sovjetskog Saveza nastojali zemlju izvući iz materijalnoga kolapsa prouzrokovanog nerealnim petogodišnjim planovima i pretjeranom kolektivizacijom poljoprivrede, jednako tako tražili su put iz moralne, političke krize zemlje. Pred komunistima reformistima i javnim djelatnicima kao uzor bio je jugoslavenski model, gdje se iako verbalno više govorilo u nekakvoj tobožnjoj demokratizaciji unutar socijalističke izgradnje, međutim, u neku ruku ipak se je odmaklo znatno dalje nego u satelitskim državama, tj. socijalističkom lageru, uostalom u utemeljenju radničkih savjeta i u nezavisnosti.

Poslanik Dalibor Soldatić i njegovi suradnici jugoslavenskog poslanstva (početkom listopada 1956. bit će podignuto na rang veleposlanstva) u Budimpešti održavaju vezu s komunistima koji su bili za reforme te s naprednom inteligencijom. O tim novim nastojanjima i previranjima u Mađarskoj u svojim izvješćima tijekom srpnja 1956. g. (pov. br. 423408) donosi se ovo: „Događaji, koji su se u posljednje vrijeme odigrali u Mađarskoj, trebaju unijeti izvjesne izmjene u dosadašnji tempo procesa destaljinizacije u Mađarskoj poslije XX. kongresa KPSS, jer su ih takve potrebe zapravo i izazvale. (...)” Značilo bi to da su rakošijevci bili protiv provedbe destaljinizacije iako je komunističkog čelnika Rákosija sovjetski prvak Vorošilov upozorio da bi trebao uspostaviti vezu s Titovom Jugoslavijom, kao socijalističkom zemljom.

„I. Posljednjih je mjeseci sve više dolazilo do izražaja ispoljavanje nezadovoljstva (naročito među partijskim članstvom, književnicima, umjetnicima, novinarima) zbog spore i nepotpune primjene odluke XX. kongresa na mađarsku stvarnost. Poduzete i najavljene mjere nisu bile ni dovoljne ni potpune da bi opravdale nadu u spremnost rukovodstva na brže i dosljedno sprovođenje procesa destaljinizacije.

U takvoj situaciji, u Budimpešti se sve više razvijala djelatnost "Petefi kluba (Petőfi Kör, opaska autora), oko koga su se okupile snage nezadovoljne načinom na koji se u zemlji konkretizirala linija XX. kongresa. U okviru kluba su organizirane široke javne diskusije po pojedinim pitanjima unutrašnjeg razvitka zemlje, uz aktivno učešće i osoba koja su ranije hapšena i proganjana, na kojima je manifestirano nezadovoljstvo prema politici rukovod-

stva, iznošene teške optužbe zbog nedosljednog sprovođenja rehabilitacije, ograničavanja pisanja tiska itd., i na indirektan način traženo je smjenjivanje Rakošija i Gereaa. Neki su postavljali pitanje rehabilitacije Imre Nagya. (...)

2. Poznanjski događaji omogućili su, po svemu sudeći, rukovodstvu da rezolucijom CK od 30. srpnja oštro osudi djelatnost „Petefi” kluba, nastojeći time obuzdati i kanalizirati masovnu kritiku, koja je svakim danom postojala sve oštrija i prijetila poljuljanjem pozicije rukovodstva. (...)

Činjenica da je Ač Lajoš, član Politburoa, 29. srpnja (poslije povratka Rakošija iz Moskve), na sastanku s rukovodiocima vodećih listova, mađarske telegrafске agencije (MTI) i radija, saopćio zaključke Politburoa o osudi „Petefi” kluba. (...)

Očito staro rukovodstvo na čelu s Rakošijem iako ne uživa u Mađarskoj nikakav ugled, naprotiv bilo je omraženo, unatoč tomu nije olako predalo vlast, naime, još je uživalo podršku od sovjetskog vodstva, poglavito Suslova. No u Mađarsku uskoro stiže Mikojan koji će dati smijeniti Rakošija, prvog sekretara Partije mađarskih trudbenika.” (Tekst smo kroatizirali.)

(Nastavit će se)

Đuro Franković

Trenutak za pjesmu

Anka Žagar

Tamo gdje prestaje pjesma

stvarnosti u stvarima, što je to pjesma
čajna ljuska najobičnijeg luka
koja plače plače istinito
poslije svakog svlačenja

svjetlost-čista ogrebotina

ali sjećanje je već nešto treće
blaga ili opora korekcija
stvarne ljubavne kretnje
tinja tinja ionda se raspleše
u svakom valu razgovornog jezika

stvarnosti u stvarima, što je to pjesma
kakva je to vrsta gibanja
zar napisano voljenje, a ne ne
samo su mrzitelji sve vjerno učinili
tebe težak kameni križ
u grudima kako mi se
okreće mi se okreće
bože, rodi ga se

Iz povijesti hrvatskoga tiska u Mađarskoj

Dopis iz Velikog Kozara

Prolava dana završetka žetve

Na dan 31. jula u 11 sati održana je u Velikom Kozaru svečanost povodom stogodišnjice smrti Sándora Petőfi-a. Proslavi su prisustvovali delegati Partije mađarskih trudbenika, DSJS-a, MNDSz-a i omladine i veliki broj stanovništva Velikoga Kozara.

Goste je pozdravio učitelj mađarske škole, a zatim su đaci recitovali pesme našeg najvećeg pesnika. Svečani govor održao je drug Crković Tuno, izaslanik PMT. On je u svom govoru istakao da ovaj veliki dan nije samo praznik mađarskog naroda, već celog radnog naroda koji voli mir i slobodu. Ovaj dan ne slavimo samo mi, već čitavo napredno čovečanstvo, a naročito Sovjetski Savez i zemlje narodne demokracije.

Po podne je održana proslava dana završetka žetve i prevoza pšenice. Proslavu su priredili Partija mađarskih trudbenika, DSJS, MNDSz, i EPOSz. Svečanost je počela posle podne u 15 časova velikom povorkom seljaka u narodnim nošnjama.

I ovog puta se manifestovala ljubav i bratstvo između mađarskog i južnoslavenskog naroda, a ne kao u prošlosti, kada je Hortijev režim učio narode da jedan drugog mrze i to samo zbog toga, da bi Hortijeva gospoda mogla lakše da vladaju nad nama. To danas radi u Jugoslaviji Titova izdajnička banda, koja raspiruje šovinističku mržnju među narodima i koja zatvara i ubija najbolje komuniste i sinove jugoslovenskog naroda samo zato, što vole Sovjetski Savez i što neće da dopuste da titovci prodaju Jugoslaviju zapadnim imperijalistima.

Veselje se završilo sa pesmom i igrankom. Radni seljaci su obećali da će svi što pre ispuniti svoju obavezu prema narodnoj državi i time potpomoći izgradnju socijalizma u našoj zemlji.

Đuro Živković

(Naše novine,

broj 31, 4. avgust 1949, str. 3)

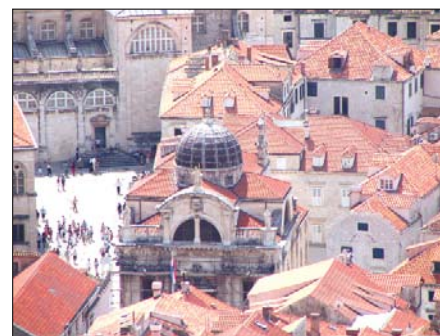
HARKANJ – U sklopu XII. Berbenog festivala koji je u organizaciji turističkog ureda grada Harkanja priređen 9. i 10. rujna uz mnogobrojne programe, Festivalu je sudjelovalo i petnaestak folklornih društava koji su se predstavili na prostoru ispred gradskog doma kulture, 10. rujna, te su sudjelovali mimohodu harkanjskim ulicama. Među njima, kako je naš tjednik izvijestila predsjednica tamošnje hrvatske samouprave Žuža Gregeš, bili su i plesači KUD-a Tanac iz Pečuha, KUD Marica iz Salante te folkloriši iz Donjeg Miholjca.

Zagrebačka slavistička škola

Tradicionalno priređena Slavistička škola ove se godine održavala zaključno do 3. rujna. Svečano otvaranje bilo je u ponedjeljak, 21. kolovoza, u Interuniverzitatskome Poslijediplomskom centru u Dubrovniku. Na otvaranju su bili nazočni i dužnosnici Ministarstva znanosti, obrazovanja, kulture i športa. Uz gradonačelnicu grada Dubrovnika i županicu Dubrovačko-neretvanske županije, nazočne je pozdravio i voditelj 35. seminara prof. dr. sc. Krešimir Bagić.

Polaznici seminara bili su ugledni profesori, voditelji kroatistike i slavistike, te studenti iz cijele Europe i s drugih kontinenata. Iz Mađarske, s pečuške hrvatske katedre nazočni su bili dvojica profesora: dr. Ernest Barić i mr. Stjepan Blažetin, te studentica Renata Božanović s treće godine. Seminaru su nazočili i studenti iz Budimpešte, njih petero te Edita Sinjaković, suradnica Znanstvenog zavoda Hrvata u Mađarskoj. Seminar je bio podijeljen u obvezne i u fakultativne lektorate. Radni dio činile su tri programske cjeline. Kao prvo, jezikoslovni dio predavanja, voditelj mu je bio prof. dr. sc. Ivo Pranjković. Druga cjelina bila je književnoznanstvena, vodio ju je prof. dr. sc. Krešimir Nemeč. Kulturološki treći dio bio je suvremeno hrvatsko pjesništvo. Polaznici seminara u jezikoslovnom ciklusu imali su priliku čuti predavanja o tipovima diskursa i tekstova, o odnosima jezične norme, o statusu stilskih figura u literarnim djelima, jezičnim specifičnostima pojedinih književnih žanrova. Osim poznatog profesora Pranjkovića, predavanje su održali i ugledni profesori Josip Silić, Dubravko Škiljan, Krešimir Bagić, Krešimir Mićanović i Lada Badurina.

Književni je ciklus tematizirao antiturski ideologem u hrvatskoj književnosti, odnos pravaštva spram književnosti. Osim toga go-

vorilo se o počecima hrvatske političke autobiografije, o osmanizmu u hrvatskome pjesništvu. Profesorica Lada Čale Feldman održala je predavanje o Korčulanskoj moreški: povijest, ritual i drama, a bilo je prikazano i suvremeno hrvatsko pjesništvo, predstavljena je antologija Miroslava Mićanovića *Utjeha kaosa*.

Predavali su i Krešimir Nemeč, Andrea Zlataar, Davor Dukić, Milovan Tatarin i Zoran Kravar. Iz dvotjednog boravka u Dubrovniku nisu izostala ni kulturna događanja. Uz prigodna predavanja o hrvatskoj kulturnoj tradiciji za polaznike su bili organizirani susreti sa suvremenim hrvatskim piscima, kazališne i filmske večeri, izložba te koncerti. Sudionici Slavističke škole bili su na izletu u Cavtatu, te na izletu na Elafitsko otočje.

Polaznici XXXV. Zagrebačke slavističke škole, koji su primjerno odradili svoje obveze, na kraju seminara dobili su diplomu s potpisima voditelja škole i dekana Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. Na diplomu su naveli naziv odslušanog lektorata ili seminara, na temelju kojega su polaznicima dodijeljena i tri ECTS boda.

Renata Božanović, sudionica Zagrebačke slavističke škole

Bogatstvo ...

Kemljanski farof za vreme dušobrižnika Mate Meršića Miloradića

BUDIMPEŠTA – Izaslanstvo Hrvatske biskupske konferencije (HBK), predvođeno kardinalom Josipom Bozanićem, 12. i 13. rujna susrelo se s predstavnicima Mađarske biskupske konferencije. Ovaj dvodnevni susret hrvatskih i mađarskih biskupa treći je u nizu. Prva dva održana su 2003. u Budimpešti i 2004. u Zagrebu. Susreti se organiziraju radi izmjene informacija i iskustava te unapređenja suradnje između dviju biskupskih konferencija.

Katoličko sveučilište jedna je od najvažnijih tema o kojoj su tijekom dvodnevnog susreta u Budimpešti razgovarali članovi izaslanstva HBK i Mađarske biskupske konferencije. Hrvatsko izaslanstvo predvodio je predsjednik HBK kardinal Josip Bozanić. Za Hrvatski katolički radio Bozanić je rekao: „Kolege iz Mađarske daju nam veliku podršku i ujedno su nam mogli reći puno stvari koje su oni već iskusili.”

O Katoličkom sveučilištu biskupi su razgovarali i tijekom susreta s mađarskim predsjednikom Lászlóom Sólyomom. Bila je to prigoda da naši biskupi predstavljaju ideju Katoličkog sveučilišta u Zagrebu, rekao je kardinal Bozanić u izjavi za HKR i istaknuo da su mađarska iskustva s Katoličkim sveučilištem vrlo pozitivna.

S biskupima Mađarske biskupske konferencije izaslanstvo HBK razgovaralo je o nastavku zajedničke suradnje na različitim područjima. „Bilo je pitanja i izmjena iskustava u odnosu na Katoličku crkvu u Mađarskoj koja se sada nalazi u zemlji koja je u Europskoj uniji. Isto tako imali smo prilike razgovarati i o nekim zajedničkim projektima na planu susjednih biskupskih konferencija, osobito tu dolaze u obzir susjedi iz srednjoeuropskih zemalja.” Susret hrvatskih i mađarskih biskupa završio je konferencijom za novinare i posjetom „Kući terora” u Budimpešti, muzeju u kojem se, kroz brojne dokumente i druge eksponate podsjeća na strahote komunističkog režima i njihove žrtve te na nacističke zločine.

U izaslanstvu HBK, predvođenom kardinalom Bozanićem, bili su riječki nadbiskup Ivan Devčić, đakovački i srijemski biskup Marin Srakić, šibenski biskup Ante Ivas i generalni tajnik HBK mons. Vjekoslav Huzjak. Tijekom dvodnevnog susreta izaslanstvo HBK srelo se i s hrvatskim veleposlanikom u Mađarskoj dr. Stankom Nickom.

Župno proštenje u Baćinu

Svečana misa na hrvatskom jeziku

Hrvatska samouprava u Baćinu od svog utemeljenja nastoji oživiti vjerski život, koji okuplja prije svega starije naraštaje. Na njezin su poticaj opet pokrenute mise na zavičajnom govoru tamošnjih rackih Hrvata, koje se redovito služe svake druge nedjelje u mjesecu i o najvećim crkvenim blagdanima. Podsjetimo da je upravo lani obnovljen i posvećen racki križ na dušnočjoj cesti, koji su na slavu Božju prije sto godina, 1906., podigli „Ivan Marokić i njegova žena Kata Marko”.

Nekada je na Malu Gospu bila samo hrvatska misa, a danas se služi na mađarskom jeziku, a otprilike nekoliko godina, na inicijativu Hrvatske manjinske samouprave, i na hrvatskom jeziku.

Zdušnim zalaganjem njezinih članova postalo je tradicijom da se povodom župnoga proštenja, na blagdan Male Gospe, služi svečano misno slavlje na hrvatskom jeziku. Tako je bilo i ove godine kada su u petak, 8. rujna, prijevodne u pola 11 misu na hrvatskom jeziku zajedno služili gostujući svećenici, rodом iz Baćina: kaćmarski župnik Stipan Janošić, kalački Ivan Ivo i đakon Ladislav Sabo, koji redovito pomaže mjesnom župniku, propovijeda, čita i moli na rackohrvatskom govoru. Na poziv organizatora, njima se pridružio i santovački župnik Imre Polyák, sa svojim pomoćnicima.

Nakon svoje mlade mise na mađarskom jeziku, Stipanu Janošiću bila je to prva misa u rodnome selu koju je služio na hrvatskome jeziku, koji je za župnikovanja u Kaćmaru lijepo naučio. Župna crkva posvećena rođenju Blažene Djevice Marije, koja je, kako stoji zapisano na mramornoj ploči postavljenoj u crkvi, obnovljena 1974. prigodom 200. obljetnice, ispunjena je vjernicima, rackim Hrvatima, a slavlje su svojom nazočnosti uveličali generalni konzul Republike Hrvatske u Pećuhu Ivan Bandić, predsjednica Bačkog

ogranka SHM Angela Šokac Marković te zastupnici mjesne seoske i hrvatske samouprave. Okupljene je pozdravio predsjednik hrvatske samouprave Franjo Anišić, koji je pozvao na očuvanje nacionalne svijesti, materinske riječi i vjere.

Misa je ponovno uljepšana pjevanjem Crkvenog zbora iz Santova, ovaj put u pratnji aljmaškoga kantora Istvána Aradija.

Kako to čini redovito svakog mjeseca, đakon Ladislav Sabo, rodом iz Baćina, koji danas živi u Kalači, i ovaj put propovijedao je na rackome, posvetivši se radosnom događaju, rođenju Blažene Djevice Marije, Male Gospe, kojoj, kako je rekao, obraćamo se u radosti, bolesti i grijehu te svim drugim prigodama u životu.

Nakon mise, na prostoru ispred župne crkve svi su okupljeni lijepo pogošćeni pecivom, kolačima i dobrom kapljicom vina. Tom je prigodom bilo doista ugodno čuti kako stariji naraštaji lijepo govore racki, kojim se i danas svakodnevno služe.

S. Balatinac

BAČKI MONOŠTOR – ZAVITNI DAN

U organizaciji KUD-a Hrvata „Bodrog”, u subotu, 14. listopada, ove godine priređuje se „Zavitni dan Bačkog Monoštora”, koji se održava već više od 60 godina. U programu koji će se održati u Športskoj dvorani Osnovne škole „22. listopad” sudjeluju HKC „Bunjevačko kolo” iz Subotice, KUD „Tanac” iz Pečuha, HKPD „Tomislav” iz Golubinaca, KUDH „Dukat” iz Vajske i KUD „Rumunka” iz Bačkog Monoštora. Nakon programa slijedi koncert TS „Dike” iz Vinkovaca – obavijestila nas je predsjednica Društva Marija Turkalj.

Dobro došli ...

U organizaciji KUD-a „Tanac“, 16. rujna ove godine u Pečuhu je priređen XI. Međunarodni festival folklornih ansambala *Dobro došli, naši mili gosti ...* Ovogodišnja je svečanost bila višestrana. Osim susreta darovitih plesača, ove je godine priređen i Festival gajdá. Zahvaljujući lijepomu sunčanom vremenu, program Festivala mogao je teći po planu.

Mnogobrojni plesači i svirači iz cijele Hrvatske, Vojvodine, Makedonije, Bosne i Hercegovine te domaći sudionici u subotu su bili primljeni u Domu mladeži. Organizatori su svoje goste svečano dočekali. Uz pozdravne riječi Vesne Velin i uz tamburašku glazbu atmosfera se ubrzo zagrijala. Nakon svečanog dočeka folkloriši su imali malo slobodnog vremena, dok u 15 sati nije započeo

program. Plesači i svirači okupili su se ispred „Tanacova“ sjedišta. Zatim je krenuo mimohod koji je začudio sve posjetitelje i prolaznike na pečuškim ulicama. U svečanoj povorci zainteresiranima su prikazane prekrasne hrvatske (slavonske, dalmatinske, šokačke, bunjevačke, podravske) nošnje. Sudionici festivala prikazali su i ljepote svojih plesova. Nakon mimohoda folkloriši su na Széchenyijevu trgu otplesali zajedničko kolo koje je u ljubiteljima folkloru budio lijepe uspomene s lanjskog festivala kada je postavljen i novi Guinnessov rekord. Folklorno druženje je nastavljeno. Nakon zajedničkoga plesa slijedio je kratak folklorni program na Kazališnom trgu gdje su pojedine skupine ukratko prikazale svoje plesove i pjesme. Potom se povorka vratila u Dom mladeži gdje

su ih čekala osvježavajuća pića i kolači. U međuvremenu su se ispred katedrale održavali i razni koncerti. U 18 sati na otvorenome predstavljen je i Podravski svatovac u izvedbi podravskih i nekoliko „Tanacovih“ plesača.

Svečani gala-program započeo je u dvorani u 19.30, a istodobno su i gajdaši počeli svoj program u festivalskom šatoru. Obje su predstave izazvale veliku pozornost. Na pozornici publika je imala čast vidjeti ljepote hrvatskog folkloru. Prvo su na pozornicu stigli domaćini koji su ovaj put izveli Santovački svatovac. Osim domaćina na pozornici je nastupio i KUD Draž iz Hrvatske. Oni su izveli koreografiju *Svinjokolja* koja je doista razveselila cijenjenu publiku. Dječji KUD „Dola“ iz Kašada gledatelje je obradovao zavičajnim plesovima. Na pozornicu je stigao i KUD „Gorjani“, te KUD „Oriovac“ sa slavonskom koreografijom. KUD „Bunjevačko kolo“ iz Subotice i ove je godine u prekrasnim bunjevačkim nošnjama izveo plesove iz svoga kraja. Svojim pjesmama i plesovima publiku su iznenadili i razveselili i KUD „Gljev“ i KUD „Blato“.

Dok se u dvorani plesalo i pjevalo, u festivalskom šatoru svirale su gajde. Na I. Festivalu gajdá sudjelovali su poznati gajdaši iz Hrvatske, Njemačke, Makedonije i Mađarske. Stefče Stojkovski i njegov orkestar Brančevići, Antas Mučić iz Hrvatske, sastav Söndörgő i poznati gajdaš Szokolay Dongó Balázs, Géza Orczi i Zoltán Szabó, Andor Végh i Ernesto Fischer iz Njemačke svojim produkcijama oduševili su brojne gledatelje.

Festival folklornih ansambala i Festival gajdá ove je godine završio plesačnicom do kasnih sati. Umornim i iscrpljenim gostima i domaćinima posluga salatenskog restorana Marica poslužila je zasluženu večeru.

Renata Božanović

Nova učiteljica hrvatskoga jezika u Bizonji

Lani, na početku školskoga ljeta u Gradišću smo mogli pozdraviti dva nove učitelje hrvatskoga jezika. Jedna učiteljica se je zaposlila u Kemlji, rodnom iz Baje, a u Petrovom Selu je počeo djelati mjesni školnik. Uprav ovakovo veselje je doseglo i Bizonjce, pokidob u školi od jeseni podučava još jedna Bizonjka, Renata Novak. Mlada pedagoginja je gimnaziju završila u peštanskom HOŠIG-u, a na daljnji studij je došla u Sambotel. Ljetos je stekla diplomu hrvatskoga jezika i književnosti ter komunikacije. „Jako sam srična da sam dobila mjesto u bizonjskoj školi, ali nažalost imam samo tajedno sedam ur. Medjutim, ja se još morem veseliti jer mnogi mladi uzalud si išću, ne moru djela najti. Hrvatske ure ću imati u 2. i 7. razredu, a predmet za upoznavanje medija ću predavati u 8. razredu“ – je rekla Bizonjka, ka ne isključuje da kasnije se bavi i novinarstvom. Za dojdudće dane u nastavi je još dodala: „Ako željim dobro djelati, onda ću se morati svakako pošteno pripravljati na ure. Na početku sigurno će mi biti teško i zato jer sam iz Bizonje pak me poznaju dica, ali bit ću stroga. Meni će biti teže podučavati u niži razredi nego starijim školarom. Kolege su mi jako ljubazni, zasad još ništ ločestoga ne morem reći na nje.“ Mladaj ambicioznoj pedagoškoj snagi znamda i školsko peljačtvo se veseli, pokidob najsjevernija gradišćanska škola svenek trpi od manjkanja stručnjakinj za podučavanje hrvatskoga jezika, ke su pak glede ojačanja tamošnje jezične situacije svenek neophodne ter dobrodošle.

-Tiho-

Renata Novak u društvu bizonjskih učenikov

Čikerija

Dječji plesni tabor – upoznavanje s bunjevačkom kulturom

U suorganizaciji Hrvatske manjinske samouprave i KUD-a „Rokoko“, u Čikeriji je od sredinom kolovoza održan plesni tabor za djecu, a njegovi sudionici svojim su programom otvorili tradicionalni Dan sela.

Tabor je organiziran drugu godinu zaredom, a petodnevni susret, kao i lani, posvećen je učenju naših narodnih, bunjevačkih plesova, pjesama, pravljenju tradicionalnih peciva i kolača – 2005. listića, 2006. božićnoga kolača (božićnjaka) s narodnim i nabožnim motivima itd. – podsjetio je Miloš Pijuković, predsjednik Hrvatske manjinske samouprave, ujedno voditelj omladinske folklorne skupine „Rokoko“. Osim drugog organizirani su i izleti: 2005. izlet u Mohač i Harkanj, a ove. 2006., izlet u Ralmu (Mórahalom) na kupanje, biciklistički izlet u bivši Podmaniczkyjev majur pod Tompu kod „šarene crkve“.

Ove su godine gosti iz Tavankuta – Boris Godar, Josip Buljovčić, Suzana Gagić – članovi HKUD-a Matija Gubec, pomogli pri učenju bunjevačkih plesova, podučavajući tavankutske bunjevačke plesove.

Učiteljica Zorica Sloboda, „slamarka“ iz Ljutova, podučavala je djecu izrađivanju slika od slame. Tabor je vodila Zita Ostrogonac, voditeljica izvorne (odrasle) skupine KUD-a „Rokoko“ u Čikeriji, čiji su članovi prigodom Dana sela nagrađeni seoskom nagradom, a pomogli su još: Timea Matoš-Zomborac, Monika Filaković, Anet Đukić, Krista Kujundžić i mnogi drugi. Kako nam reče dopredsjednica Hrvatske manjinske samouprave, cilj je dječjeg tabora upoznavanje s bunjevačkom kulturom, dječjim plesovima, igrama i bunjevačkim, običajima. U taboru je bilo tridesetak sudionika, od vrtića i 1. i 2. razreda, učenika nižih do viših razreda, a radilo se u dvije skupine, maloj i velikoj.

Tijekom tjedna primili su i djecu iz obližnjeg Tavankuta. Na žalost, ove godine nisu imali toliko sredstava kao lani, ali su to uspjeli nadoknaditi odazivom brojnih nastavnika, odgojitelja, bivših i sadašnjih članova KUD-a „Rokoko“, roditelja, koji su svi bili spremni pomoći svojim radom i umijećem. Posebno ističe starije Bunjevke, koje su pokazale kako se pekao božićnjak, te razna druga blagdanska peciva. Stoga je tabor bio vrlo sadržajan i zanimljiv, a slobodno vrijeme proveli su biciklističkim izletom, športskim i zabavnim sadržajima.

Kako ističe učiteljica Zita Ostrogonac, koja već nekoliko godina radi u Kerešü (Kiskörös), ali u duši uvijek zajedno sa svojim sunarodnjacima i suseljanima, redovito se vraća u Čikeriju. Unatoč tome što od prošle godine nema hrvatske nastave u mjesnoj školi, a sve manje djece znanje jezika donosi od kuće, bilo je veliko zanimanje za tabor, za bunjevačku kulturu i tradiciju, za ples, igre, pjesmu, nošnju, i materinsku riječ. Završnoga dana organizirana je prigodni program i zajednička večer svih sudionika i roditelja, a djeca su prikazala sve ono što su tijekom tjedna naučila. S. B.

NAŠI PRVAŠIĆI ...

Ovu fotografiju poslali su nam učenici prvog razreda Osnovne i glazbene škole „Géza Kiss“ iz Šeljina koji pohađaju nastavu hrvatskog jezika.

Stoje: Gergely Papp, Akoš Jelić, Péter Kecskés, Péter Szummer, Gábor Kiss, Nikola Jelić, Levente Bandi, Tomo Orlović;

Sjede: Fruzsina Gál, Jázmin Gazdag, Márton Pál, Petra Kecskés, Izabella Orsós.

Učiteljice: Papp Lászlóné, Gyurkovics Rudolfné.

MALA STRANICA

Izradila: Dijana Kovачić
iz Fifehaza

Zanimljivosti o školi

U staroj Grčkoj nastava je trajala 12 sati

Ne znam kako bi vam se sviđala škola kakva je bila nekada u staroj Grčkoj. Tko bi od vas izdržao tako dugu nastavu i tako neudobne prilike škole ili bi vam možda bilo zanimljivo učiti izvan razreda?

Osnovne škole u staroj Grčkoj nisu bile javne i državne ustanove, nego su ih vodili pojedinci koji su se bavili podukom djece. Država je samo nadzirala, a nije brinula ni za kvalifikaciju nastavnika ni za način i oblik nastave. Učilo se uglavnom čitanje, pisanje, računanje, glazba i gimnastika. Škola je bila nekakvo natkruto dvorište ili ograđeni trijem ispred tržnice. Namještaja nije bilo. Često se učilo i na cesti ili na trgu, sjedilo se na golom kamenu i pisalo se na koljenima.

Za pisanje su služile drvene pločice prevučene voskom koje su se poslije mogle igladiti posebnom gladilicom ako se nešto htjelo izbrisati. Više takvih voštanih pločica, složene jedna uz drugu, sličile bi na knjigu: prva i posljednja ploha nisu bile premazane voskom, pa su služile kao korice. Pisalo se metalnom pisaljkom. Pisalo se i na papirusu, a često i na tu svrhu posebno priređenim ovčjim i kozjim kožama. Ispisane papiruse i kože namotali su na štapiće i stavljali u posebne kutije. Za poduku u glazbi služilo je posebno glazbalo s četiri žice, tzv. lira.

Pri računanju u početku služili su se prsti, a poslije posebne računaljke.

Na polovici IV. stoljeća prije naše ere uvedeno je i crtanje kao nastavni predmet, najčešće su crtali geometrijske ornamente. Gimnastika je bila u osobitoj cijeni. Najprije su djeca vježbala na otvorenom prostoru, a poslije u posebno udešenome gimnastičkom zatvorenom prostoru. Nastava je trajala 12 sati, prekidala se u podne, kad bi djeca išla na objed, a nakon objeda vraćala bi se.

Udžbenika tada nije bilo, pa se obuka temeljila na nastavnikovu diktatu, a država je samo nadzirala je li naučavanje u skladu s duhom i tradicijom njihova društva.

Uživaju u rap-glazbi ...

Vazda raspjevani Gabor Simon prije šest godina maturirao je u pečuškoj hrvatskoj školi. Sada studira kroatistiku na pečuškom filozofskom fakultetu, gdje će uskoro i diplomirati.

Gabor se prije deset godina upoznao s hiphop-glazbom te odonda piše tekstove i pjesme, kako on kaže, u freestyleu. Mladi talentirani Gabor osim što piše na mađarskom jeziku katkad piše i na hrvatskome. Jedna od njegovih hrvatskih tekstova nosi naslov:

Težak je život

Samo usmeno mogu da se izražavam baš zato što još nije stiglo pismo u kojem je napisano cilj ove stvarnosti u kojoj žive ljudi i ljuti se svatko, ali budi se

Jer tako se ne može shvatiti stvarnost, molim te, Jako boli me da smo samo beživotne figure, Nevidljiva neba oko nas Šteta da ne vidimo ništa.

Baš me briga na vas kad je zabava kod nas, I svi oni koji su došli danas, znaju Da ne možemo predati život crvenom zmaj.

On samo uzima, a ja vam dajem dušu Preko muzike, eto, sada slušajte vi Shvatite poruku što ću ja vama sada predati.

Težak je život, ipak moraš ga živjeti, Odmah ćeš vidjeti, samo otvori oči Ako mirno čekaš, on će doći ...

Prvi je svoj uspjeh doživio 2002. g. kada je na državnome natjecanju Funk You 3 freestyle postigao drugo mjesto. Iste te godine osnovala se i njegova grupa Friix. Gabor istovremeno djeluje i u nekom drugom sastavu koji se zove Not What you See. Obožavatelji rap-glazbe mogli su ih nedavno čuti i u Mohaču. Kao što su momci rekli, uživaju u svom hobiju, samo zbog financijskih teškoća ne znaju što donosi sljedeća godina. Gabor se počeo baviti hrvatskom rap-glazbom prije godinu dana. Tvrdi da za hrvatsku varijantu još mora puno čitati i učiti, ali ne odustaje. Inače, student kroatistike često zabavlja i svoje kolege i kolegice na katedri, naime, rado zapjeva i između dva predavanja na hodniku.

Renata Božanović

SANTOVO – Posljednjih nekoliko godina u Santovu se uobičajilo da se na početku školske godine u okviru Hrvatskoga tjedna u župnoj crkvi priređuje đačka misa na hrvatskome jeziku. Tako je bilo i u srijedu, 20. rujna, kada je u župnoj crkvi posvećenoj Blaženoj Djevici Mariji u 19 sati služena svečana hrvatska misa na kojoj je sudjelovalo stotinjak nastavnika, učenika i roditelja Hrvatskog vrtića osnovne škole i učeničkog doma u Santovu. Na misi su sudjelovali svi polaznici hrvatskog vjeronauka koje podučava učiteljica Marica Jelić Mandić, a mnogi od njih priključili su se redovitim ministrantima na hrvatskoj misi. Misu je služio župnik Imre Polyák. On je tom prigodom zahvalio svim sudionicima, među njima posebno ravnatelju hrvatske škole Josi Šibalinu, na poticaju i zalaganju da se svake godine održi đačka misa.

BAJA – BELI MANASTIR – SURADNJA KNJIŽNICA. Susretom u Baji, u utorak, 3. listopada, nastavlja se suradnja Gradske knjižnice Beli Manastir i Knjižnice Visoke škole „Józsefa Eötvösa“ u Baji, u koju je uključen i Odjel za hrvatski jezik pri Katedri za narodnosne i strane jezike. Za dva tjedna upriličit će se i novi susret u Belom Manastiru. Suradnja uključuje uzajamne susrete, razmjene knjiga i zajedničke priredbe, kao što je lani bila i izložba „Slavonska pismenost“ u Baji.

ALJMAŠ – BERBENA POVORKA I BAL Mjesna skupina Udruge velikih obitelji u Aljmašu, u subotu, 7. listopada, priređuje berbenu povorku i bal. Sudionici će se u 13 sati okupiti na športskom igralištu, a zatim će berbena povorka prolaziti gradskim ulicama. Prigodnim kulturnim programom u mimohodu nastupaju i narodnosne plesne skupine, među njima i mjesni KUD „Zora“, koji djeluje pod okriljem Hrvatske manjinske samouprave grada Aljmaša. Navečer se berbena svečanost nastavlja i zaključuje u gostionici „Sárga Csikó“ berbenim balom.

PEČUH – Odsjek za kroatistiku na pečuskome sveučilištu od 26. do 30. rujna za svoje predavače i studente organizira stručni izlet u Zagreb. Njih 35-ero, uz potporu Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa Republike Hrvatske, posjetit će Filozofski fakultet, središnjicu Matice hrvatske i pogledat će predstavu *Nikola Šubić Zrinski* u zagrebačkome Hrvatskom narodnom kazalištu.

Trgadbena fešta u Koljnofu

Školski plesači

Buševčani pri kulturnom programu

Vjerujem da Koljnofci imaju svoju protekciju kod vekših silov, kad su s takovim žarkim vrmenom podareni 9. septembra, subotu, da se nismo mogli čuditi kako je nek vruće, ne znajući kamo ćemo si shranjati potne kapljice. Ovoliko konjev, veseljakov i muzičarov rijetkokrat je viditi skupa, a oblikli su se ljudi ovde za vinogradare na različiti, smišni način. Puhale su se trube, tukli su se lavuri i bubnje, skoro su razdrapanne tamburaške žice, a jačka se je daleko čula iz jedne do druge ulice. Nukalo se je vino, jile su se pogače, a ljudi su veselo mahali jahačem i svim onim mladim ki su aldovali jedno otpodne iz svojega vrmena da razveselu te druge. Policajci su sprohadjali dužičku kolonu trgadbena mimohoda, a bilo je i različitih zgoditkov, ke su privrimeno znamda i stopirali povorku. I gosti Buševčani će bojsek zapametiti ovo putovanje na koli, a zato bojsek su imali i razloga jer su konji uprav nje prevrnuli. Nisu bolje hodili ni Koljnofski tamburaši jer na dugi cesta njeva su kola pak dobili defekt. Zato dobro raspoloženje nikogar nij ostavilo, štoveć Matija Detelji iz Buševca je oduševljeno govorio o novi doživljaji. „*Nam je sve ovo jako zanimljivo. Iako svako drugo ljeto dojdemo, na povorki još nigdar nismo sudjelovali, ali jako nam se vidi. Mi doma takove običaje nimamo, nešto slično smo imali za fašnik, ali kod nas je ta tradicija već izumrla.*“ Dokle smo zašli do mjesta štarta, biro je parputi zastao i pozvao selo sa šalom i zanimljivi

pripovitkami ka smihu, a pred šatorom je obrnuo u valceru starje i mladje. Irenka Balaž je bila jedna od njegovih tančenih partnerov, ka mi je povidala da malo s nostalgijom gleda cijelu povorku pokidob je i ona kot mlada divojka u 1950-1960-imi ljeti tancala pak išla u mimohodu. „*Denas su bili svi najgeri kad par ljet ovo jur nij bilo. Ja sam sada va penziji pak sam simo donesla malo poharaja, svako ljeto malo spečemo pak me sad moj rodjak prosio tancati, iako ja nisam kanila. K noći ću dojti s familijom skupa pogledati program.*“ Uz veliki bograč smo mogli upametzeti i koljnofsku načelnicu Mariju Pilšić ka je mišala gulaš, što se je malo zatim i izašlo. U kulturnom programu najprlje je nastupala školska plesna grupa od 24 dice, ka su većinom školari 4. i 5. razreda. Tajedno jedanput se najdu i marljivo se vježbaju s učiteljicom Editkom Grubić. Pod dirigiranjem Geze Völgija su zasvirali i dičji tamburaši. Nimški ansambl „Bratstvo“ sa svadbenimi običaji i mlinarskim tancom je razveselio publiku, a ugarska grupa iz Kevešde je nabavila takaj par lipih trenutkov u prevručem šatoru. Najveći aplauz pak su, naravno, dobili prijatelji, gosti iz Buševca, s kimi će dojdúće ljeto Koljnofci svečevati 30. obljetnicu kulturne suradnje. A fešta ne bi bila prava prez bala, zato su se nazočni grijali do zore uz „Podravkinu“ muziku. Dobrovoljni organizatori s dohotki priredbe želju potpomagati civilne organizacije u Koljnofu.

-Tiho-

„Mi smo kanili ovu tradiciju obnoviti ...”

Marijanu Pajrić mogli smo viditi većputi na svakojaki priredba, posebno ako ide za seoska, hrvatska, školska gibanja u Koljnofu. Naravno, i ovput je bila med redi organizatorov ter moderirala je i večernji kulturni program.

Marijana Pajrić

Teško je ovakovo što skupadonesti u vašem selu?

– Ja bi rekla da imamo sada jednu grupu organizatorov ka ima puno elana i nje kotrigi su jako aktivni, ali suprot toga mislim da nij lako ovako ča napraviti. U današnje vrime zato nij lako jer svaki trči ovamo-onamo, ni vrimena. Ako još ima energije, vrimena nij, i zato već ljudi potribujemo da bi se jedna takova manifestacija organizirala. Dok još ima volje, dok još ima energije, to će, mislim, ići jer, kako ja vidim, puno je zainteresiranih i volu to kad je ovako nešto, dojdju na ulicu, peču kolače, i dok ima primanja ovakovih zabav, donle ima smisla to organizirati. A kad to vidi človik, onda opet dobiva energije za dalje.

Koliko ulic ste prikprošli u mimohodu, a jesu li u njemu samo Koljnofci?

– Sad i ne znam po broju, ali nastojimo ići u svaku ulicu, da nigdor ne osjeća da smo ga izostavili, ali i ovako ima takovih ulic u ke nismo mogli zajti u 2,5 urnoj povorki. Imamo

Različite lutke su govorile o oduševljenosti stanovnikov

goste iz Buševca, imamo nekoliko ljudi ki su sami zainteresirani, došli su nam malo pomoći.

Kako ti vidiš, zato giblje se selo pri ovakovi prilika?

– Mi smo kanili ovu tradiciju obnoviti, prlje su bili ognjogasci ki su organizirali na mesopust i na trgadbju ovakovu povorku, muziku i išli su po selu, davali vino, navečer su pak napravili bal. Većputi je bilo pokušaja da se ova tradicija obnovi, sad smo mi opet pokušali već drugo ljeto i ufam se da nećemo

se zaustaviti. Trebamo pokazati i onim ki su se doselili ovamo Ugri da je ovde svenek bilo, a još i dandanas se držu hrvatski običaji. Da još ima Hrvatov, još hoćemo sačuvati nešto od naših starih ča su oni negda djelali, kako su se oni veselili. Zapravo smo se počeli naštimavati s tim da smo ove djede napravili i postavili po selu i meni je jako drago da su ljudi privatni, civili isto zeli svoju staru robu i napravili svoje djede i stavili je pred svoje kuće i sve naštimavali na to da, evo, počinje trgadba.

-Tiho-

Na koli Martona Grubića

Koljnof je jako veliko selo pak se človik istrudja u mimohodu piše ili na biciklu, zato sam sjela na najlipša kola Martona Grubića, da se u medjuvrimenu i porazgovaramo.

Koljnofci su konjski narod?

– Ja velim nisu oni tako jako konjski narod, ali sad kot ide mogućnost da su svi bogatiji ljudi, sve već si znadu i to dopustiti. Već s konji ništ se ne radi, ali ovako da se dobro čutimo, za hobi si držimo konje. Ako je pak u selu ovako mala priredba, onda si naše konje malo pokažemo, idemo okolo s njimi po selu da nas i drugi ljudi vididu.

Ovakove trgadbene povorke je moglo biti svako ljeto?

– U našem selu i u starom vrimenu su si htili držati ovakove pohotke, a sad naša mladi-na, učiteljice su ovo isto ponovile. Sad je ovo treća pohotka, pred tim je bilo oko osam ljet da je prestalo, a ljudi ovo nisu priredili. Nisu bili takovi ki su ovo kanili prirediti, kad ovo je dosta čuda djela, prirediti ovako ča. Mladi ljudi moradu se na ovo naviknuti, moradu se naučiti da budu vidili da ovo za nje djelamo mi svi skupa.

Ovo je zato za svakoga iznenadjenje da ste u velikom broju skupadošli ...

– Da, ovo su svi naši ljudi iz sela. Osam koli je i puno je takovih ki slobodno jašedu nek na konji. Je još u selu konjev nek sve nismo mogli pozvati aš onda bi bila jako dužička povorka, a takove dužičke ulice gor nimamo u selu.

Ovde stojimo u vinogradu, a grojze su još odzgora. Niste vi ov festival malo najprdonešli?

– To je tako da ovo smo skupadonesli s naši prijatelji iz Buševca ki sada jur 29. put dojdju nas pogledati i ovako smo ov festival tako napravili da oni isto budu vidili ča je kod nas pak da kako mi znamo svečevati. I ovako su oni s nami skupa i zato smo ovo malo najpr potegnuli. Svenek smo htali kašnje ovo

Na koli moj sugovornik, a polag konj njegov šogor Karol Pajrić

napraviti, onda kaj je bilo sve va Gori potrgano, ni bilo grojza vani va hataru.

Vi imate u ovoj povorki morebit najatraktivnija kola. Koliko dugo ste se na ovo pripravljali da ovo bude ovako izgledalo?

– Ja i moj šogor smo dost čuda za ovo djelali da smo ovo ovako lipo skupadonesli. Dva dane smo djelali da smo kola napravili, jedan dan smo djelali da smo si konje uredili na ovo. Naši konji nisu tako kot va stari vrimeni da su je svaki dan pravali, s njimi radili, naši va štali stoju i onda moramo s njimi malo se trenirati, da budemo mogli na ovakovoju priredbi s njimi se postaviti.

Doživljaj je za vas da ovako idete okolo-naokolo?

– Doživljaj je samo za moje konje, ja to jako volim i rado vidim ako je ovako nešto va seli. A još veći je doživljaj ako nas više dojde skupa.

-Tiho-

KAĆMAR – POSVEĆENJE KAPELICE NA VODICI

U subotu, **14. listopada**, u Kaćmaru se posvećuje obnovljena kapelica na Vodici. Kapelica, koja je posvećena uznesenju Blažene Djevice Marije, obnovljena je na poticaj, uza zdušno zalaganje i potporu Hrvatske manjinske samouprave sela Kaćmara. Tom prigodom svečanu misu, uz trojezične obrede i posvećenje, koje počinje u 9 sati na Vodici, predvodit će dr. Balázs Bábel, nadbiskup kalačko-kečkemetski, uz mjesnoga župnika Stipana Janošića i goste svećenike.

Kaćmarska kapelica
(prije pola godine
pri završetku
obnove izvana)

ZAGREB – Ovogodišnji 12. Tjedan hrvatskih manjina u organizaciji Hrvatske matice iseljenika posvećen je Hrvatima iz Slovenije. U sklopu tjedna, čiji je prokrovitelj predsjednik Republike Hrvatske Stjepan Mesić, a suorganizator Savez hrvatskih društava u Slovenije, održava se u Zagrebu od 25. do 29. rujna uz predstavljanje društvenog, kulturnog i znanstvenog života Hrvata u Sloveniji. U utorak, 26. rujna, priređuje se i Forum hrvatskih manjina, stručni skup za razmatranje statusa i problematike hrvatskih manjinskih zajednica u Europi. Skupu će sudjelovati i predstavnici hrvatske zajednice iz Mađarske.

Hrvatska glazbena večer

U organizaciji Hrvatske manjinske samouprave budimpeštanskog VIII. okruga, u petak, 15. rujna, u HOŠIG-ovu predvorju priređena je hrvatska glazbena večer. Goste, među njima Karmen Foršić, konzulicu veleposlanstva Republike Hrvatske, sa suradnicima, zamjenika predsjednika Hrvatske državne samouprave Stipana Karagića, predsjednika Hrvatske samouprave grada Budimpešte Stipana Vujića, i sudionike kulturnoga programa pozdravio je predsjednik Stipan Kovačev.

Gledatelje su ovoga puta sa spletom šokačkim plesova, uz pratnju tukuljskoga „Prikovca“, zabavljali: budimpeštanska Hrvatska izvorna družina, tamburaški sastav „Zlatni zvuci“ i zabavni orkestar „Pinkica“ iz Petrovoga Sela.

Premda je prethodno rečeno da si svatko u „naramku“ donese „iça i pića“, domaćini su osigurali kušanje izvršnih specijaliteta. Kako bi razonoda bila što veća, pobrinula se da oba spomenuta sastava, i to natoliko da je pjevalo i u kolo se uhvatilo i mlado i staro.

U jednoj stanci imali smo prilike pobliže se upoznati s tamburaškim sastavom „Zlatni zvuci“ koji čine mladi Hrvati iz Bačkog Brega i Sombora. Njihov voditelj Josip Tucakov rekao nam je da je sastav osnovan prije tri godine, uveseljava goste restorana, žurki,

rodendanskih i imendanskih prigoda pa čak i tradicionalnih svadbenih običaja svoga sela i grada te šire okolice. Sad su treći put gosti u Budimpešti, zadnji put su naše Hrvate uveseljavali u budimskoj „Citadelli“, a bili su i na bajskim prelima i, naravno, nebrojeno puta u susjednom Santovu. Najomiljeniji im je repertoar narodna glazba i starogradske pjesme, a sviraju i zabavnu glazbu. Nadaju se da im ovaj nastup neće biti posljednji među hrvatskom publikom u susjednoj Mađarskoj.

Hrvatska glazbena večer protekla je u ugodnoj atmosferi prijateljskoga druženja. Jedino nam je žao što je to ujedno bio i posljednji „labudov pjev“ Hrvatske manjinske samouprave budimpeštanskoga VIII. okruga, Józsefvárosa. (d.)

Zbor ratne mornarice Republike Hrvatske u društvu konzulice savjetnice Vesne Njikoš Peckaj i Miše Heppa

KEVEŽDA (Villánykövesd) – U petak, 22. rujna, otvoren je 11. Europski festival pjesama o vinu. Do sada je na festivalu s četiri kontinenta iz 38. zemalja svijeta gostovalo više od tri tisuće pjevača koji uz pomoć pjesme šire dobar glas vina ovoga podneblja. Ove godne predstavili su se muški pjevački zborovi iz sedam zemalja svijeta, među kojima i zbor ratne mornarice Republike Hrvatske. Gala-koncert zborova vinskih pjesma održan je u pečuškom Narodnom kazalištu 23. rujna, u subotu.

GLAVNA I ODGOVORNA UREDNICA: Branka Pavić-Blažetin, tel.: 72/435-416, e-mail: branka@croatica.hu, NOVINARI: Stipan Balatinac (zamj. gl. i od. urednika), tel.: 79/454-614, e-mail: baltinac@croatica.hu, Bernadeta Blažetin, tel.: 93/383-034, e-mail: beta@croatica.hu, Timea Horvat, tel.: 94/315-479, e-mail: tiho@croatica.hu, LEKTOR: Živko Mandić, tel.: 1/256-0765, e-mail: zsviko@croatica.hu ADRESA: 1065 Budapest, Nagymező u. 49. Tel./Fax: 1/269-2811, tel.: 1/269-1974, e-mail: glasnik@croatica.hu – ZA POŠTANSKE POŠILJKE: 1396 Budapest, Pf.: 495. OSNIVAČ: Savez Hrvata u Mađarskoj. IZDAVAČ: Croatica Kht. RAVNATELJ: Čaba Horvath. List širi posredstvom Mađarske pošte, na osnovi pretplate na žiroračun: CITIBANK Rt. 10800014-30000006-10612032, redakcija Hrvatskoga glasnika i alternativni širitelji. Pretplata na godinu dana iznosi: 4160.– Ft. List pomaže Javna zaklada za nacionalne i etničke manjine u Mađarskoj. Rukopise, fotografije i crteže ne čuvamo i ne vraćamo. TISKARSKA PRIPREMA, TISAK: CROATICA Kht., 1065 Budapest, Nagymező u. 49.

HU ISSN 1215-1270